

PROSTOR KAO / MOJ / TERITORIJ

Autorica fotografije: Magdalena Biškup

Galerija Bačva | 3. i 4. travnja |
Otvorenje 3. travnja u 20h
Popratni program 4. travnja 18-20h

Stvaranje prostora, zauzimanje teritorija i oprostorenje sjećanja

Ova izložba govori o prostoru. Danas kad ovo pišem suočeni smo s uništavajućom doktrinom za koju prostor jedne kulture, naroda i pojedinca postaje samo običan teritorij kojeg treba zauzeti. To je čin u kojem od kuća, livada, drveća i ljudskih sudbina nakon prolaska tenkova (u nečemu što se da bizarnost bude veća ne smije nazvati ni ratom, već u maniri Ostapa Bendera „specijalnom vojnom operacijom“) ostaje hrpa sastavnih dijelova, organskih otpadaka, građevinskog materijala i fraktalnog sjećanja. Nakon tog čina teritorij će kako je to izrekao učenik štakora s ulica Sankt Peterburga i hladnoratovski špijunski aparatčik biti 'denacificiran'. Od čega? Od onog što su ruski imperijalisti nazvali *Gayropom*, a patrijarh istih Kiril definirao kao zapadnu urotu protiv pravoslavlja koja se očituje u nasilnom prihvaćanju Gay parade. Naravno da im je Bog za sve to dostavio upozorenja pa tako 'blaževnopočivši' blagoslovitelj ratnih zločinaca Amfilohije 2014. godine prisposobio kako je upravo On poslao poplave nakon pobjede Conchite Wurst na *Euroviziji*. Možemo stoga zaključiti da je u ime Boga prostor potrebno denacificirati kako njegovi dionici ne bi sudjelovali u *Prideu* i podržavali rodnu inkluziju glasača *Eurovizije*. A da bi se prostor denacificirao jednostavno ga je potrebno pretvoriti u teritorij, bezličnu nakupinu terena baš kao što je isti reprezentiran na zemljopisnim kartama. Vizualna umjetnost, posebno umjetnice i umjetnici jesu dionici prostora, oni ne mogu zaustaviti borbu protiv *Eurovizije* utjelovljenu u deklamacijskom setu Ostapa Bendera, ali mogu kritički promišljati prostor, njegovo nasljeđe i sadašnji trenutak.

Upravo sam kroz kolegij Antropologija umjetnosti u javnom prostoru nastojao studenticama i studentima Akademije likovnih umjetnosti osvijestiti prostor kao živo tkivo našeg sjećanja, utjelovljenja ali i instrumentarij naših političkih, društvenih i kulturnih određenja. Upravo suprotno pojmu teritorija htio sam im

predstaviti totalitet prostora; od romantičarskih snoviđenja do dosegnutih individualnih utopija. Nakon što im je dvije godine prostor ograničavan na ekran računala i stan dočekala ih je ratna trauma, u kojoj je jasno samo jedno: oduzimanje prostora slobode. Ova izložba jest aktivistička i jest angažirana upravo zato što pokazuje što nam sve prostor može biti i što prostor jest za sve nas! U svojim su se radovima studenti i studentice putem različitih medija referirali na reprezentacije, konceptualizacije, posvajanja, memoriranja i transformacije značenja prostora.

Prostor kojim započinje ova izložba je onaj bezazlen svakodnevni, u kojem volimo boraviti i koji izaziva radost življenja. U svom ikoničkom radu *Kvartovska Zelenja* (2019. – 2021.) Ante Šabić bilježi metodologijom botaničara i vještinom gravera *Grand Toura* okruženje (prostor) u kojem je odrastao, ali i kako navodi „slavi ljepotu drveća, poziva na očuvanje prirode, priželjkuje sunčane i mirne dane“. Šabićev kreira vlastiti *genius loci* Dubrave, najkontroverznijeg i najvoljenijeg dijela grada. Za razliku od Šabićevih stiliziranih biljaka u neodređenom prostoru u radu Lane Zubović (*Pojeo vuk magare*, 2021.) možemo vidjeti poigravanje s reprezentacijom prostora na dvodimenzionalnoj površini platna. Istovremeno koristi ideju tekstura *street arta* pretvarajući platno u oblik zida. Marko Domazet koristi tradicionalnu grafičku tehniku linoreza (*Memento mori*, 2021) da bi progovorio o svjesnosti smrti, prostoru onkraj vremena u kojem nas više nema. Po Domazetu svijest o smrti dolazi nekad direktno, ovisna je o trenutnoj društvenoj i političkoj klimi, a mi je gradimo svojim postojanjem u kojem biva njeno odsustvo.

U svome video radu *Konstrukcije* (2022) Laura Stojkoski osvaja distopijski prostor nikad dovršene i napuštene zgrade Sveučilišne bolnice na Blatu u Zagrebu. Ideja ruševina nastala u romantizmu ponovo je oživljena prikazima post-kataklizme. Stojkoski je ruševine, kako navodi, bilježila „repetitivnim redanjem snimaka konstruktivnih elemenata“ stvarajući tako novu poetiku betona i metala kojeg dezintegrira biljni

svijet. Za razliku od Stojkoski koja ipak pomalo romanizira prostor Marta Katavić ga u svom vide radu *To je bit u prirodi* (2022.) oslobađa svog mogućeg idealizma. Prateći jedan lovački pohod vlastitoga oca Katavić svoje dokumentarne sekvence oblikuje potpuno objektivnom kamerom. Na trenutak ta kamera izgleda kao amaterski zapis lovačke družine, na trenutak kao stvarna lovačka kamera a ponekad kao zapis optike snajperske puške. Rezultat je fascinantan, prigorski šumarci pretvaraju se u prijeteći prostor praćenja životinja i njihove (nevidljive) dezintegracije. Prostor u video radu (vizualnom eseju) Ivana Jamića (*Nova zemlja*, 2020.) je lokalitet napuštenog kamenoloma nedaleko od autorovog rodnog grada. Jamić analizira drugačiju vrst postindustrijskog krajobraza, kamenolom koji je okružen spomenicima kulturne baštine i koji je nakon prekomjerne ekstrakcije 'budućeg' građevinskog materijala jednostavno napušten. Nakon kraja ostali su novi pejzaži, proizvedeni ljudskom rukom i strojevima.

Na Jamićev rad nadovezuje se onaj Marte Dijak, koja se predstavlja s dva rada, slikom/objektom *Sa mog prozora* (2021.) i serijom fotografija *Parallax* (2022.). reinterpreterajući prostor putem bilježenja odnosno transformiranja vlastitog osjećaja prirode i evidentiranja sebi najbližeg prostora, onog zagrebačke Trešnjevke. U svom fotografskom ciklusu Dijak kako je navela „sporedne prizore iz susjedstva“ oblikuje kao kritičko čitanje kvarta, od nestajanja estetike industrijskog predgrađa do potpune komercijalizacije prostora i mučne preizgrađenosti. Magdalena Biškup je za vrijeme terenskih istraživanja u sklopu kolegija Antropologija umjetnosti u javnom prostoru, ali i na radnim putovanjima vodila etnografski dnevnik koristeći se medijem analogne fotografije. Rezultat je sabran u ciklusu *Propadanje* (2021. – 2022.) u kojem Biškup jednostavno bilježenje prostora u kojima se zatekla nedavno pretvara u nepostojeće kadrove imaginarnog filma, isječke vremena koje nestaje. U objektu *Bez naziva* (2021.) pretvara surovu stvarnost ruske agresije

tenk s ispisanim 'Z' u običnu poklon-pepeljaru. Mirta Vukelija pak u seriji digitalno obrađenih fotografija *Čekaonica* (2021.) preispituje svoj odnos prema ispražnjenom, sterilnom prostoru. Za autoricu prostor doktorske čekaonice, „u kojoj 'vječno' čekamo na red“ postaje poligon za preispitivanje odnosa vremena i prostora, odnosno izmjena percepcije koji se uslijed čekanja događa. U seriji crteža *Osjećaji u boji* (2020. – 2021.) Vulelija ispituje prostorni aspekt boja, kroz vlastitu percepciju i aplikaciju boja.

Skulptura *Uho* (2021.) Lee Plaščar polazi od nadrealističke tradicije ali i nasljeđa Vladimira Dodiga Trokuta, odnosno njegove ideje o transformaciji predmeta. Baš kao i Trokut, Plaščar preuzima ulogu alkemičarke stvarajući novi objekt u prostoru ali i nove realitete. U svome radu *Zlatni konvertit* (2021.) Dorian Pacak kreira objekt/entitet koji preispituje ulogu gledanja promatrača i objekta. Pacak koristi zlatnu foliju koja je kako autor navodi „ljudima vrlo primamljiv materijal“ ali istovremeno i dovoljno distopijski da može izazivati nelagodu i strah od vizija budućnosti, planetarnih putovanja i modela transhumanizma. Kristijan Popović (*Replika Javnog spomenika hrvatskoj povijesti*, 2022.) preispituje funkcije javne plastike i spomen obilježja kao mjesta ideologiziranog sjećanja i konstrukcije povijesti. Popović je doslovno rekreirao (replicirao) sampslužni automat sa Zapadnog kolodvora u Zagrebu. Radi se o jednom od prvih sampslužnih aparata koji je nagovijestio doba tranzicije; otimanje javnih dobara, komodifikaciju i uzurpaciju javnih prostora, te tranziciju u postindustrijsko društvo. Naslanjajući se na tradiciju romantiziranja pejzaža ali i subverzivne piktoplastke Antun Sekulić u svom radu *Pejzaž* (2022.) kreira zapanjujući objekt. Sekulić secira samu ideju skulpture i objekta kao trodimenzionalne iluzije našeg perceptivnog aparata stvarajući umjetna brdašca naseljena šarenim cvjetićima. Rezultat je hibrid između čitanja dječje plastike, maketarstva i instalacija braće Chapman. Željko Beljan (*Dolje sa svim patosima*, 2021.) izlaže dva zenitistička

objekta/zastave referirajući se samim oblikom objekta na osvajane ili sakralizaciju prostora a s druge strane na nasljeđe pokreta zenitizma. Na dvjema zastavama Beljan je izvezao Micićeve parole, preuzete iz Zenitovog manifesta. Autor ih je izvezao na licu i naličju platna: jedan je vez na ćirilici, a drugi na latinici; preklapajući ih međusobno. Beljan navodi da je htio kreirati zastave „pod kojima članovi zenitističkog pokreta marširaju u Europu i na miran način, isključivo vlastitom kulturom, osvajaju kontinent“.

Mara Nola predstavlja se s umjetničko istraživačkim projektom *Priručnik kako izbjeći mobilizaciju* (2022.) koji se najizravnije referira na rodno uvjetovano topovsko meso u slučaju rata a to je muškarac. Vječita dilema svih muškaraca-umjetnika uvijek je bila definirana u rascjepu između služenja domovini ili kreativnog izbjegavanja istog. U vrijeme svog odrastanja u Zadru (doba SFRJ) svjedočio sam brojnim urbanim legendama o izbjegavanju regrutacije od jedenja sirovog krumpira do udičarenja u nužniku-čučavcu. Autorica, svjesna današnjeg trenutka i klopke koju za mladog muškarca nosi prostor koji se pretvara u teritorij rata, stvara umjetnički alat za izbjegavanje mobilizacije naglašavajući da ga uvijek „držiš pri ruci, jer nikad ne znaš kada će rat doći i u tvoje dvorište“. Uz priručnik Nola izlaže i pripadajuće objekte; svaki od istih ima svoju ulogu u metodama izbjegavanja mobilizacije.

Upravo nas Nolin rad uvodi ponovo u sadašnji trenutak prostora, teritorija i prostornosti naše vlastite svijesti. Rat koji se vodi zasniva se na teoriji zavjere po kojoj nam Zapad orwelijanski želi isprati mozgove i priključiti nas na *Matrix*, stvarajući tako Vrli novi svijet, bez Boga, bez nacija, bez obitelji i bez rodova. Međutim baš kao u *Vodiču za autopostopere* pogledajmo kako je postavljeno pitanje naše budućnosti i tko ga postavlja? Odgovor nam je dao, gle ironije, Aleksandar Solženjicin na 41. stranici romana *Jedan dan Ivana Denisoviča*. Teritorij budućnosti kako ju zamišlja Osvajač i ljubitelj teorija zavjere jasno je ondje definiran: „Iskosa, kroz ulaz od bodljikave žice, onkraj cijelog gradilišta, i s onu

stranu žice u daljini — izlazi veliko, crveno sunce, kao kroz maglu.“

Josip Zanki

Sudjeluju : Dorian Pacak, Mirta Vulelija, Marko Domazet, Ante Šabić, Kristijan Popović, Lana Zubović, Željko Beljan, Marta Dijak, Laura Stojkoski, Marta Katavić, Lea Plaščar, Ivan Jamić, Magdalena Biškup, Antun Sekulić, Mara Nola

Sveučilište u Zagrebu
Akademija likovnih umjetnosti

HRVATSKO
DRUŠTVO
LIKOVNIH
UMJETNIKA